

ment een groep jeugdiger figuren die heel anders over de dingen dachten en het was voor Snouck ietwat pijnlijk dat die groep door zijn eigen schoonzoon, dr. J. H. van Royen, chef van de afdeling diplomatieke zaken, geleid werd: zij verzamelde gegevens over de Duitse inbreuken op het volkenrecht¹; zij liet regelmatig naar de verboden Engelse radio luisteren, liet de teksten uittypen en deelde ze rond – en ze liep begin november '40 tegen de lamp: van Royen werd met zeven anderen gearresteerd.

Snouck had die activiteit niet alleen met bezorgdheid, maar ook met misprijzen gadegeslagen. De nieuwsverspreiding vond hij al 'levensgevaarlijk'², maar hij had op het verzet nog wel meer tegen dan dat de leden hun eigen leven in de waagschaal stelden. 'Als iedereen hier in het land doet zoals jij en je vriendjes willen', kreeg zijn schoonzoon meer dan eens van hem te horen,

'dan komt later de koningin terug, alle dijken zijn door en uit het moeras rijzen een paar mensen op in vodden en met lange baarden en zeggen: Majesteit, wij hebben het land voor u gered.'³

Snouck was voor de Duitsers overigens niet bang. 'Hij durfde goed zijn mening zeggen, al was zijn Duits niet zo best', aldus Hirschfeld, 'en ik ben er enkele keren bij geweest dat hij flink optrad.'⁴ De kern van de zaak was evenwel dat Snouck in '40 maar weinig behoefte had om tegen de Duitsers flink op te treden – en ook dat optreden zal nog wel binnen zekere perken gebleven zijn. Snouck was al veel te welwillend om aan een mogelijke gekrentheid harde woorden te verbinden. Met die welwillendheid stelde hij ook Hirschfeld, die meer pit had, wel eens teleur; deze vond het bepaald ergerlijk dat Rost van Tonningen bij zijn intrede in het college van secretarissen-generaal (april '41), door Snouck 'op hartelijke wijze welkom werd geheten'.⁵ En waarom? Kwam het doordat Rost vroeger in de 'betere kringen' placht te verkeren waarmee Snouck zich verbonden voelde? Of doordat Rost veel in de diplomatieke wereld rondgekeken en vóór zijn overgang tot de NSB regelmatig contact met Snouck gehad had? Of was het louter tactiek? Het feit dat met Rost een van de gevaarlijkste en kwalijkste NSB'ers, tegelijk Hirschfelds rivaal, aan de tafel kwam te zitten, leek voor Snouck niet mee te tellen.

Nog geen vier maanden later, kort na de Duitse invasie van de Sowjet-Unie, kwam Snouck tot het inzicht dat langer aanblijven niet verantwoord was: hij trad af. Wij komen er in ons volgende deel op terug. Wat dit deel

¹ Getuige J. Visser, *Enq.*, dl. II c, p. 391. ² J. N. Breunese, 8 jan. 1958. ³ J. H. van Royen, 12 aug. 1960. ⁴ H. M. Hirschfeld, 15 april 1961. ⁵ A.v.